

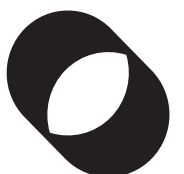
Prosjekt Gjerdeløa er et kunstverk som er permanent plassert i Kunstsilo. Gjennom tidene har den trigget et mangfold av meninger og tolkninger, og har i ettertid fått en nærmest ikonisk status i norsk kunsthistorie.

Fra Tangensamlingen:

PROSJEKT GJERDELØA

Marianne Heske, Prosjekt Gjerdeløa, 1980 - Kunstsilo © Alan Williams Photography

Gjerdeløa stod opprinnelig plassert i en fjellside i Tafjord på Sunnmøre. I 1980 fikk kunstneren Marianne Heske låne løa av de lokale bøndene, Alfred og Vigdis Selboskar. Sammen med et lokalt arbeidslag, demonterte de løa og lastet den på bilen til Heske. Hun kjørte den til Paris, hvor den ble satt opp i Pompidou-senteret som del av den 11. Parisbiennalen for unge kunstnere. Etter biennalen ble prosjektet vist på Henie Onstad kunstsenter i Bærum, før løa ble plassert tilbake i Tafjord, nøyaktig ett år etter den først ble tatt ned.

Heske dokumenterte Gjerdeløa og de ulike sammenhengene den var en del av. Innsiden av løa er preget av inskripsjoner fra folk som har vært inne i den gjennom 350 år. Heske har filmet og fotografert ulike møter med publikum på utstilling, og hun har samlet på avisutklipp med meninger og tolkninger kunstprosjektet har reist. Alt blir en del av kunstprosjektet som utvikler seg, og skaper nye meninger hos ulike mennesker.

Etter mer enn 30 år på plass i Tafjord, fikk Heske til slutt kjøpe løa. Hun tok den ned og fikk laget en nøyaktig avstøpning i materialet kunstharpiks, og fornyet prosjektet med utstillingen tour-Retour på

Astrup Fearnley museet i Oslo i 2014. I 2019 solgte Heske prosjektet til Tangen-samlingen. Gjerdeløa og avstøpningen blir nå satt inn i en ny sammenheng, i tett dialog med siloarkitekturen, og i møte med et nytt publikum.

Elsket i utlandet – slaktet i Norge. Det er en spisset kortversjon av mottagelsen da Marianne Heske i 1980 tok en 350 år gammel tømmerløe fra en fjellside på Sunnmøre og gjorde den om til et kunstverk.

– Løa ble brukt til å oppbevare høy til geitene når de skulle til fjells. Det var ikke noe man så på som særlig verdifullt. Heske utfordret det blikket ved å dra den fram i lyset og sette den inn i Pompidou-senteret i Paris, forteller Karl Olav Segrov Mortensen, som er konservator ved Kunstsilo og har skrevet doktorgrad om Gjerdeløa på Universitet i Agder.

Han forklarer at selv om løa er sentrum av prosjektet, er det **prosessen rundt som gjør det til et kunstverk**. **Derav begrepet konseptkunst**, som ofte blir benyttet om Heskes arbeid.

Marianne Heske med løa i sitt naturlige element i Tafjord. Dokumentasjonsfoto Gjerdeløa, 1980. Kunstsilo © Marianne Heske / BONO

– Hun bruker anledningen til å gjøre ulike prosesser, og dermed skape et større arbeid. Publikum får en rolle, de som flytter løa får en rolle, og Heske dokumenterer alt som skjer. Dermed setter hun i gang en kunsthistorisk fortelling som skyver på noen grenser og noen konservative oppfatninger om hvordan man tenker rundt kunst på denne tiden, forklarer Mortensen.

Fraktet i kassebil

Prosjektet begynte med at Marianne Heske ble valgt ut som én av tre kunstnere til å representere Norge på stormønstringen Biennale de Paris i 1980.

– Jeg valgte dette prosjektet fordi løa har en lang historie. Den er 300 år gammel – tenk på alt som har skjedd der, i den naturen. Større kontrast til Paris og Pompidou-senterets arkitektur får man ikke, sier Heske. Kunstneren fikk lov til å låne løa av eieren i ett år. Hun demonterte den, tok den ned fra fjellsida med hjelp fra

lokalbefolkningen, la den på en kassebil og kjørte den til Paris

– Der ble den satt opp i Pompidou-senteret, som da var tre år gammelt og et toppmoderne kunstmuseum. Det ble bygget to rom til prosjektet, ett til løa og ett til bildene av prosessen. I tillegg viste hun to videoer: den ene av løa i sitt naturlige element i fjellsiden i Tafjord, den andre av publikum mens de undersøkte løa i museet. Den kontrasten var det første de besøkende møtte, forteller Mortensen.

Heske forteller at vaktene vannet taket på løa, slik at lyngen skulle fortsette å gro.

– En av dem bannet og svor til meg fordi han ikke var betalt for å vanne kunsten, kun for å vanne plantene, humrer hun.

På veggene inne i løa var det inskripsjoner fra folk

Løa ble demontert og fraktet i en kassebil til Paris. Dokumentasjonsfoto Gjerdeløa, 1980. Kunstsilo © Marianne Heske / BONO

som har besøkt den opp gjennom årene, helt tilbake til 1680-tallet. Publikum i Paris ble også invitert til å risse inn sine navn eller initialer.

En annen kultur

Biennalen i Paris fikk betydelig omtale i internasjonal presse, og Gjerdeløa ble løftet frem av mange anmeldere og journalister.

De mente det viste en annen kultur, som man ikke var vant til i metropolen Paris, og som sa noe om hvordan mennesker klarer seg i pakt med naturen. Mange syntes også det var spennende og interessant at hun flyttet et eksisterende objekt – og viste prosessen, i stedet for å lage noe helt nytt.

Det var et arbeidslag på seks personer som hadde hjulpet Heske med å flytte løa. Dette ble også dokumentert med foto. Det ble tatt en sekvens med bilder som viser hvordan dugnadslaget sender alle delene med løpeline ned fjellsiden. Det kunne blitt gjort med helikopter, men Heske insisterte på at det skulle gjøres med løpeline, for å få frem de gammeldagse metodene.

Konservativt i Norge

Løa ble flyttet tilbake til Norge etter å ha blitt sett av 140.000 mennesker på Biennalen, og deretter satt opp i Henie Onstad Kunstsenter på Høvikodden i Bærum. Etter god omtale i den franske hovedstaden, var mottagelsen i Norge en annen.

– Det er som om de som ikke har utdanning innen kunst – de som er avslappet og naturlig, forstår konseptkunst bedre enn de lærde. Sånn var det med Gjerdeløa. Den ble slaktet voldsomt i Aftenposten med noen ganske spydige greier. For folk som har utdanning i kunsthistorie og liksom har ekspertise, passer ikke mine ting inn, sier Heske.

Hun forteller at da hun søkte arbeidsstipend etter Prosjekt Gjerdeløa ble det foreslått av noen i juryen at hun heller kunne få stipend fra landbruksdepartementet.

– Sånn var det, og sånt blir man vant til. Det som var kunst ellers i verden, var bondeliv i Norge, forteller Heske.

Mortensen forklarer at mens kunstmiljøet var konservativt i Norge, så man mer åpent på dette ute i Europa. Reaksjonene på Gjerdeløa reflekterte dette.

– Heske har også bidratt til å løfte frem disse motsetningene underveis. Alle kontrastene er en viktig del av prosjektet, sier han.

Gjerdeløa har de senere årene blitt løftet frem av kunsthistorikere som en av hovedattraksjonene i norsk kunst. I 2005 ble den av Morgenbladet kåret til et av Norges 12 viktigste kunstverk etter andre verdenskrig. Prosjekt Gjerdeløa er nå en del av Tangensamlingen og har fått en permanent plass i 4. etg i Kunstsilo.

Tangen-samlingen inneholder allerede 21 verk av Marianne Heske. Kunsten hennes er også innkjøpt av blant annet Nasjonalgalleriet og Riksgalleriet, og en lang rekke offentlige og private samlinger i ulike land. I norsk sammenheng har Heske utvilsomt bidratt til å få kunstmiljøet fremover.

– Alt jeg driver med handler om å bevege menneskesinnet, slik at det ikke sitter fast, sier hun selv.

– Det er noe av kunstens oppgave. Når folk sitter i sine bokser, så kommer de ingen vei. Kunsten kan utfordre de fastlåste holdningene våre. For meg handler mitt arbeid først og fremst om det: å åpne menneskers sinn.

